

a művét kivonhatja súlyos erkölcsi okokból, ha a kárt megtéríti a károsultaknak. Ez a jog azonban személyhez kötött és át nem ruházható. A szerző azonkívül minden jogátruházás ellenére jogosítva van minden olyan eljárást megakadályozni, mely arra irányul, vagy olyan hatású, hogy művének tőle származását elhomályosítja, vagy a mű tartalmát megváltoztatja, megsemiti oly módon, hogy ezáltal erkölcsi érdekei jogtalan és súlyos sérelmet szenvednek. Ezek a jogok a művészi, illetve tudományos személyiség védelmét célozzák.

Az eddig ismertetett rendelkezések a művészi, a szellemi tulajdon és a művészi egyéniség fokozottabb védelmének helyes irányát követik. Jellemző azonban a mai eszmeáramlatokra és különösen az claszországi viszonyokra, hogy amint az államról van szó, az egyéni jogok teljesen háttérbe szorulnak. Az 55. §-a a rendeletnek kimondja, hogy a szerzőt illető jogokat közérdekből királyi rendelettel az állam, a tartományok és a községek kisajátíthatják, kivéve azt a jogot, hogy a szerző életében a munka közzétételének. Szóval kisajátítás útján nem lehet a szerzőt a közzétételre kényszeríteni. Ezt a kormányhatósági kisajátítást éppen azért, mert szellemi tulajdonról van szó, igen veszélyesnek tartom. A megfogható dolgoknak kisajátítását is csak másképpen ki nem elégíthető fontos közérdekből lehet helyeselni és ezt az intézményt a szellemi javak terére átvinni, veszedelmes kísérlet, még akkor is, ha ez az intézkedés inkább arra az esetre vonatkozik, mikor a szerző a szerzői jogát átruházta és a jogutód a reá bízott szellemi értéket nem a közérdek szempontjából kezeli.

Ifj. Dr. Szigei László.

Uj magán- és kereskedelmi jog Törökországban. A Korán-szurák és a bölcsel igazmondásai alapján ítélkező ottomán bíróságok megvesztegethetősége és hosszadalmassága még néhány évvel ezelőtt is közmondásos volt és arra vezetett, hogy a világkereskedelem érdekében a sheriffbirodalomra rá kellett kényszeríteni a kapitulációkat avégből, hogy a nyugati kulturországok polgárainak megfelelő jogszolgáltatást lehessen biztosítani. A kapitulációk az egyezményes államok polgárainak törökkel vagy más állambelivel való jogvitáit kivették a belföldi igazságszolgáltatás alól és külön ugynevezett konzuláris bíróságok elé utalták. A lausanne-i béke ezeket az egyezményeket eltörölte, azonban egyúttal a régi szokásjogot is mellőzték, úgyhogy a régi helyébe egy új, ideiglenes bírósági szervezet lépett, amelyik éberen őrködik a judikatúra tisztasága felett. 15.000 bírósági tisztviselő látja el ezt az új szolgálatot, akik 600 bíróság személyzeteként működnek. Közülük 160-nak hatásköre olyan, mint az angol békebírák és falvakban látják el hivatalukat. A többi bíróság városokban székel és I. fokon látják el valamennyi közpolgári, kereskedelmi és büntető ügyet. A régi felebbezési bíróságokat eltörölték és az I. bírói ítéletek elleni felebbezések közvetlenül az Eskisehir-ben székelő főtörvényszékhez kerülnek, amelynek 32 tagja van, és amely tanácsokban vizsgálja felül az I. bírói ítéleteket. Ezen felül az ország 6 felügyelőre van osztva, amelyeknek élén 1—1 felügyelő, illetve 1 főfelügyelő működik, akinek feladata az, hogy a törvénykezés menetét ellenőrizze és a panaszokat az igazságügyminiszterhez továbbítsák. Bármelyik polgárnak jogában áll vélt sérelmével közvetlenül az ügyészséghez fordulni, amelynek az esetet, haladéktalanul meg kell vizsgálnia és az ügyet elintéznie.

Az új köztársaság azonban nyilvánvalóan nem akar ezen

ideiglenes állapotoknál megmaradni. Az új Törökország u. i. nemcsak polgárai viseletében, hanem jogintézményeiben is a nyugathoz akar csatlakozni és ezzel lehetetlenné akar tenni minden jövőbeli kísérletet a kapitulációk bevezetésére. A legutóbbi napokban Angórában két olyan eset történt, amelyek e változás bevezetését célozzák. Musztafa Kemál pasa egy európai ékeszólással lendületes beszéddel nyitotta meg az új jogi fakultást, amelynek rendeltetése az, hogy Törökország részére modern bírákat neveljen; a nemzetgyűlésen pedig benyújtották mindhárom jogterület reformjának tervezetét. Arra elegendő idő nem állott rendelkezésre, hogy előkészítsék a szükségleteiknek megfelelő saját jogukat. Az európai képzettségű jogászokkal nem lehetett semmit sem kezdeni, mert hiszen éppen ezek testületileg a kalifátus joga és bíróságai mellett foglaltak állást és ezért, mint olyanokat, akik a régi jogrenddel kapcsolatos jövedelmekre spekuláltak, félre kellett tenni. Ilyesformán Olaszország büntetőjogát, Svájc magánjogát és Németország kereskedelmi jogát recipiálták török viszonyokra alkalmazva, illetve ezeket nyújtották be a nemzetgyűlésen. Ezek közül a svájci polgári törvénykönyv meghonosítása már *fait accompli*. A törvénykezési reform előkészület alatt áll és javaslatai ez évben kerülnék bemutatásra.

Ezen mélyreható reformokhoz Musztafa Kemál pasának a jogi fakultás megnyitásán tartott beszéde szolgáltatja a háttérrel. — Mint a forradalom és az azóta beállott változások eredménye. — mondta a birodalmi elnök, — feltámadt az országban a mai kor követelményei iránti szükséglet is és fejlődésének egyedüli tényezőjéül oly laikus jellegű gondolkodásmódot tekint, amely társadalmi fejlődésünkkel lépést tartva képes magát tökéletesíteni! Az új szellem eddigi térfoglalása után nem lehet kétséges, hogy a jogalkotás és jogszolgáltatás reformja is megvalósul. Hogy ez mit jelent, ezt leginkább az szemlélteti, hogy például a török nő a legutóbbi három évben emancipálódott a háremvilágból Svájc szabad polgárnőjével azonos joghelyzetig.

M.

A csődönkívüli kényszeregyességi eljárásról új rendelet jelent meg 1410/1926. M. E. szám alatt a Budapesti Közlöny 1926 február 24-i számában. Részletes ismertetésére még visszatérünk.

A felelősségi és felülvizsgálati értékhatárokról új rendelet jelent meg, mely az értékhatárokat az eddigi duplájára emeli.

A törvényes tartási igény védelme. Ausztriában az 1925 február 4-iki törvény a tartási köteleesség súlyos megszegését kihágásnak minősíti. Aki a tartásra kötelezettnek tartást nyújt avégből, hogy ezzel a törvényes tartás behajtását meggátolja és a kötelezettet a keresetfolytatás szükségességétől mentesítse, törvényes kezesként egyetemlegesen felelős az elvont tartásért. Ha a keresőképes tartásra kötelezett hozzátartozója háztartásában vagy üzletében rendszeresen szolgálatokat teljesít, úgy abban az esetben, ha ezért semmi, vagy a helyi szokás szerinti díjazásnál kisebb díj fizetettik, a helyi szokás szerint járó díj tekintendő kikötöttnek s a hozzátartozó ennek erejéig a tartásra jogosultnak felelős.

Az állandó nemzetközi bíróság felállítására vonatkozó szabályzatot államunk, mint a Nemzetek Szövetségének tagja, elfogadta és törvénybe iktatta. Az 1926. évi I. törvénycikk ma-